

12. Рыжикова С.Ю. Словообразовательная структура производных от английских заимствований в украинском языке: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.15. Днепропетровск, 1978. 220с.
13. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва, 1976. 543с.
14. Словник української мови: у 11 т. Київ: Наук. думка, 1971. Т. 1. 799с.
15. Тимофеева Г.Г. Английские заимствования в русском языке (фонетико-орфографическая ассимиляция): автореф. дисс. ... докт. филол. наук: 10.02.02. Санкт-Петербург, 1992. 30с.
16. Томахин Г.Д. Реалии-американизмы. Москва, 1988. 238с.
17. Федченко Е.Д. Фонетико-графические и семантические особенности англицизмов в современном французском языке: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.05. Киев, 1990. 23с.
18. Filipovic R. A contribution to the method of studying Anglicisms in European languages. *Studia romanica et anglica zagradiensia*. 1974. № 37. P. 135-148.

УДК 811.1181-373.611

Алла Ляшина

*старший викладач кафедри полікультурної освіти та перекладу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
orcid.org/0000-0001-9393-7799
м. Ужгород, Україна, +38(066)0993580, allaliashyna@gmail.com*

Функціонування репрезентативних суфіксів у текстах міжнародних документів

Анотація. Актуальність статті зумовлена функціональною роллю, яку відіграє словотвір у розвитку й збагаченні англомовного лексикону, та необхідністю всебічного дослідження словотвору сучасної англійської мови. Стаття представляє результати дослідження особливостей функціонування репрезентативних суфіксів у текстах міжнародних документів. Матеріалом дослідження слугували 4105 деривати, отримані з суцільної вибірки обсягом 500 тис. слововживань, що репрезентують англомовні тексти міжнародних документів. У роботі виходимо з гіпотези про те, що специфіка відбору суфіксальних засобів і особливостей їхньої сполучуваності з основами різних частин мови і структурних типів визначаються конкретним типом тексту, тобто його належністю до художньої чи наукової літератури, а в межах наукової літератури – до того чи іншого тематичного контексту. Проведене дослідження дало змогу

виявити цілу низку кількісних і якісних характеристик системи суфіксації, які проявляються при аналізі текстів міжнародних документів. Було проаналізовано 29 суфіксів і побудованих за їх участю 4105 суфіксальних похідних і суфіксальних утворень. У результаті дослідження виявилось, що суфікси відіграють значну роль в утворенні термінів мови міжнародних документів. Отримані дані свідчать про здатність цілої низки суфіксів маркувати тексти різних субмов науки, вказуючи на стильову належність досліджуваного тексту.

Ключові слова: словотвір, репрезентативні суфікси, деривати, англomовні тексти, міжнародні документи.

Abstract. The article deals with the role of representative suffixes in the process of translation. The functional peculiarities of the representative suffixes in the system of suffixation in Modern English have been studied. The topicality of the article is determined by the functional role played by the word-formation in the development and enrichment of the English-language lexicon, and the need for comprehensive study of the contemporary English word-formation. The article presents the results of the study of the peculiarities of the representative suffixes functioning in the texts of international documents. The material of the study was 4105 derivatives collected by continuous sampling of 500 thousand words of international documents. We proceed from the hypothesis that the specificity of the selection of suffix means and the peculiarities of their combinability with the stems of various parts of speech and structural types are determined by a specific type of the text. According to the results of the analysis we have found out that neither morphological nor structural type of the stems influences the meaning of the suffix. The combinability of the suffixes with the stems of different parts of speech shows their tendency to combine with the stems of certain morphemic and/or derivational structure. The quantity and quality of all structural models depend on the context. The data obtained testify to the ability of a number of suffixes to mark the language of the texts of different styles. Having analyzed semantic characteristics of the representative suffixes functioning in the English scientific literature, we may conclude that they play a significant role in translation skills training as well as in the process of translation facilitating the work of the translator.

Keywords: word-building, representative suffixes, derivatives, English texts, international documents.

Вступ. Постійний розвиток словникового складу, наголошував Ю.О. Жлуктенко, зумовлюється тим, що він у своєму існуючому стані ніколи не може відбити всю безмежність людського досвіду, безмежність навколишнього світу [5, с.126].

У сучасній лінгвістиці не втрачають актуальності проблеми, пов'язані зі встановленням принципів системної організації словотвору, визначенням його статусу в складі мовної системи, виявленням способів його розвитку. Сучасна дериватологія, як зазначає у своїй статті В.В. Німчук, що остаточно

оформилася як окрема галузь мовознавства, багато уваги приділяє проблемам, пов'язаним із механізмами афіксального словотвору [11, с. 26].

У сучасній англійській мові відбуваються активні словотворчі процеси, які сприяють збагаченню лексики. У численних працях, присвячених різним аспектам словотвору сучасної англійської мови, розглядаються проблеми класифікації конститuentів словотвору за семантичними, функціональними, етимологічними ознаками (І. В. Андрусак, Ю. А. Зацний, А. Е. Левицький, О. І. Миголінець, В. І. Перебийніс, W. Francis, W. Glowka), структурні, семантичні й функціональні особливості формування композитів і складних слів синтаксичного типу (Д. І. Квеселевич, Л. Ф. Омельченко), механізми семантичної деривації та властивості семантики похідних слів (Л. М. Медведєва, Р. І. Розіна, Н. П. Тропіна, D. Cruise, P. Gardenfors, K. Nilsen), а також роль окремих способів словотвору в збагаченні словникового складу сучасної англійської мови (І. П. Гусак, Ю. А. Зацний, М. М. Полюжин, J. Aitchison, D. Crystal, A. Cutler, P. McFedries).

Різні галузі діяльності відбирають із загального запасу словотворчих моделей і побудованих у відповідності з ними слів саме ті, які найбільше відповідають тій чи іншій сфері спілкування [10, с. 242]. Тут виникає питання про стильову і тематичну диференціацію способів словотворення. Вивчення суфіксів у текстах різних типів дасть, на нашу думку, змогу виявити специфіку і межі розповсюдження тих чи інших суфіксальних моделей, їх питому вагу та значення в сучасній англійській мові, а також різні особливості суфіксів і суфіксальних утворень у текстах різних субмов науки [2, с. 54-56].

Англійська мова відіграє значну роль у дипломатичній сфері. Мовна комунікація є основою дипломатії. Фахова мова дипломатії функціонує в документах міжнародних організацій та в міжнародному дискурсі дипломатів та інших державних діячів. Тому вивчення дипломатичних термінів набуває особливого значення. Відомо, що не всі нові слова своєчасно реєструються у словниках. Це характерно не тільки для фахової літератури, але й для мови в цілому, включаючи всі сфери суспільного життя. Тому останнім часом все більше уваги приділяється способам утворення слів.

Кількісний аналіз корпусу неологізмів кінця ХХ – початку ХХІ століть, загальна чисельність якого склала 32058 лексем, дозволив встановити найактивніші способи вербокративної деривації. Так, кількість афіксальних новотворів склала 9844 слова, або 30,7% від загальної чисельності неологізмів, складних слів – 8752 лексеми (27,4%), семантичних дериватів – 4775 одиниць (14,9%). Способом телескопії утворено 3098 неологізмів (9,7%), аббревіації – 3042 (9,5%), конверсії – 539 (1,6%), скорочення слова – 377 одиниць (1,1%). [Єнікеєва, 2011, с. 11]. Як бачимо, важлива роль у формуванні похідних належить дериваційним афіксам.

Актуальність статті зумовлена функціональною роллю, яку відіграє словотвір у розвитку й збагаченні англомовного лексики, та необхідністю

всебічного дослідження словотвору сучасної англійської мови.

Мета цієї статті – репрезентувати результати дослідження особливостей функціонування репрезентативних суфіксів у текстах міжнародних документів.

Завдання дослідження полягає у визначенні особливостей функціонування репрезентативних суфіксів у текстах міжнародних документів.

Матеріал і методи проведення дослідження. Матеріалом дослідження слугували 4105 деривати, отримані з суцільної вибірки обсягом 500 тис. слововживань, що репрезентують англомовні тексти міжнародних документів.

Методика дослідження полягає в комплексному застосуванні різних методів: гіпотетичного, квантитативного та методу словотворчого аналізу. Ми виходимо з гіпотези про те, що специфіка відбору суфіксальних засобів і особливостей їхньої сполучуваності з основами різних частин мови і структурних типів визначаються конкретним типом тексту, тобто його належністю до художньої чи наукової літератури, а в межах наукової літератури – до того чи іншого тематичного контексту.

Виклад основного матеріалу та обговорення результатів дослідження. У запропонованій статті розглядається одне з питань, що стосуються особливостей функціонування системи суфіксації в сучасній англійській мові у тому вигляді, як вона реалізується у текстах міжнародних документів.

Мова міжнародних документів відрізняється від розмовної мови або мови художньої літератури певними лексичними, граматичними та стилістичними особливостями. Типовою лексичною ознакою міжнародних документів є насиченість тексту спеціальними термінами, термінологічними словосполученнями.

Існує кілька видів ділового стилю: мова ділових документів, мова юридичних документів, дипломатична мова, мова військових документів [10, с.242]. Міжнародні документи належать до офіційно-ділового стилю.

Словотворчі засоби відіграють значну роль у створенні зрозумілої внутрішньої форми терміна, яка служить засобом його професійної орієнтації [6, с.131]. Ефективність вивчення словотвірного процесу пов'язана перш за все зі зверненням до сучасного матеріалу. Адже інвентарний опис, який проводиться на основі словникових виборок, хоча і важливий, та не дає уявлення про характер функціонування системи, тобто не може виявити внутрішні закономірності взаємодії окремих її складових частин у процесі комунікації. Обов'язковою умовою функціонального підходу до навчання іноземним мовам взагалі і словотвору зокрема, є вивчення живого словотворення, причому з урахуванням тієї сфери спілкування, у межах якої здійснюються дериваційні акти.

Афікси, які виступають складовими частинами похідного слова, розглядаються у сучасному мовознавстві як лінгвістичні одиниці, що виконують певну семантичну функцію, ведучи до модифікації твірних основ.

Афікс реалізує своє значення не ізольовано, а в сполученні з основою.

Основними функціями суфіксів у сучасній англійській мові є їхні словотворча і семантична функції [12, с. 3]. Зв'язок семантики суфіксів з їхньою функцією виявляється перш за все в тому, що при утворенні нового слова суфікс модифікує й уточнює значення основи, створюючи тим самим похідне суфіксальне слово.

Проведене дослідження дало змогу виявити цілу низку кількісних і якісних характеристик системи суфіксації, які проявляються при аналізі текстів міжнародних документів. Було проаналізовано 29 суфіксів і побудованих за їх участю 4105 суфіксальних похідних і суфіксальних утворень. Матеріалом дослідження слугували 9 репрезентативних суфіксів, які функціонують у текстах міжнародних документів обсягом 500 тис. слововживань.

У запропонованій статті розглядається одне з питань, що стосуються ролі репрезентативних суфіксів у процесі перекладу міжнародних документів. Наша мета – репрезентувати результати визначення загального значення у функціонуванні суфіксів, яке відіграє важливу роль у процесі перекладу.

До репрезентативних суфіксів ми зараховуємо такі, які відзначаються найвищими показниками вживаності (>500) та сполучуваності з кількістю основ (>100). У результаті дослідження був виділений набір з 7 репрезентативних суфіксів: -able/-ible₁, -al, -ance/-ence₂, -ation/-ion₁, -er/or, -ity/-ty, -ment (табл.1).

Таблиця 1.

<i>№</i>	<i>суфікси</i>	<i>Приклади</i>
1	-able/-ible ₁	<i>equitable</i> <i>acceptability</i>
2	-al	<i>contractual</i> <i>governmental</i>
3	-ance/-ence ₂	<i>alliance</i> <i>clearances</i>
4	-ation/ion ₁	<i>accession</i> <i>association</i>
5	-er/-or	<i>ambassador</i> <i>petitioner</i>
6	-ity/ty	<i>immunity</i> <i>legality</i>
7	-ment ₁	<i>agreement</i> <i>rapprochement</i>

Репрезентативні суфікси, які функціонують у текстах міжнародних документів.

Значення суфікса $-able/-ible_1$ (здатності або нездатності до дії) виявляється незалежно від лексико-граматичної належності основи, з якою він сполучується. Як показує аналіз суфіксальних моделей та утворень із суфіксом $-able/-ible_1$, цей суфікс виявляє найбільшу сполучувальну здатність з дієслівною основою. Найхарактернішою суфіксальною моделлю цього типу є модель $\langle v_2 + s \rightarrow a \rangle$.

Для суфікса $-al$, як показує досліджений матеріал, переважно характерне значення належності до чогось. Для суфікса $-al$ характерна здатність сполучуватися з основами однієї частини мови – субстантивними, які беруть участь в утворенні суфіксальних словотворчих моделей. Найбільше наповнюваною моделлю виявилася для нього модель $\langle n_2 + s \rightarrow a \rangle$.

Значення суфікса $-ance/-ence_2$ лежить у полі імен дії. Сполучувальна здатність суфікса $-ance/-ence_2$ обмежена тільки дієслівними основами. Розглянутий суфікс має тенденцію сполучуватися з первинною основою. Найбільш наповнюваною моделлю для нього виявилася модель $\langle v_1 + s \rightarrow n \rangle$.

Для суфікса $-ation/-ion_1$, як показує досліджений матеріал, характерне значення дії. Сполучувальна здатність суфікса $-ation/-ion_1$ обмежена тільки дієслівними основами. При цьому цей суфікс сполучується з дієслівними основами двох структурних типів: простими та похідними, наприклад: $\langle v_1 + s \rightarrow n \rangle$, $\langle v_2 + s \rightarrow n \rangle$.

Значення суфікса $-er/-or$ лежить у межах поля агентивності: дій людей та предметів. В утворенні суфіксальних моделей з суфіксом $-er/-or$ беруть участь основи трьох частин мови: дієслівні, субстантивні, ад'єктивні. Найбільшу сполучувальну здатність цей суфікс виявляє з простою дієслівною основою. Тобто, найбільш наповнюваною моделлю є модель типу $\langle v_1 + s \rightarrow n \rangle$.

Значення суфікса $-ity/-ty$ виявляється незалежно від лексико-граматичної приналежності основи, з якою він сполучується. Він має значення якості (негативної чи позитивної) та стану людей і предметів. Для суфікса $-ity/-ty$ характерна здатність сполучуватися з основами трьох частин мови: субстантивними, дієслівними та ад'єктивними. Але сполучуваність його з дієслівними та субстантивними основами настільки незначна, що ми маємо право стверджувати, що в основному цей суфікс сполучується з ад'єктивною основою. Найхарактернішими моделями для нього є моделі типу $\langle a_1 + s \rightarrow n \rangle$ і $\langle a_2 + s \rightarrow n \rangle$.

Суфікс $-ment_1$ у сполученні з дієслівними основами має значення розумової та фізичної діяльності. Для суфікса $-ment_1$ характерна здатність сполучуватися з основами тільки однієї частини мови – дієслівними. Цей суфікс сполучується як із простою, так і з похідною основами. Отже, йому характерні основи типу $\langle v_1 + s \rightarrow n \rangle$ та $\langle v_2 + s \rightarrow n \rangle$.

У результаті дослідження виявилось, що суфікси відіграють значну роль в утворенні термінів мови міжнародних документів.

Висновки. Наведені факти свідчать про здатність цілої низки суфіксів маркувати тексти дипломатичних документів, вказуючи на їх стильову

приналежність. Суфікси наділені класифікуючою лексико-граматичною та лексико-семантичною функцією.

Спираючись на вміння виділити основу і знання семантики суфіксів, а також закономірності суфіксального словотворення, можна визначити лексичне значення невідомого похідного слова з мінімальним використанням словника. Вивчення специфіки суфіксального словотворення в текстах міжнародних документів має принципове значення для раціональнішого відбору інвентаря суфіксів і тих суфіксальних моделей, знання яких сприяє швидшому засвоєнню лексики іноземної мови, що належить до цієї галузі знань. Тому створення системи вправ, які можуть передбачати роботу і над ізольованими похідними словами, і над словами у контексті, повинно бути спрямоване в першу чергу на засвоєння тих особливостей суфіксального словотворення, які характерні для текстів даної галузі.

Обов'язковою умовою функціонального підходу до навчання іноземним мовам взагалі і словотвору зокрема є вивчення живого словотворення, причому з урахуванням тієї сфери спілкування, у межах якої здійснюються дериваційні акти, що й зумовлює перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Безсумнівний інтерес викликає також вивчення особливостей функціонування суфіксів у текстах інших стилів з метою виявлення в них загальних квантитативних характеристик і тих, які їх відрізняють.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багмут Й.А. Проблеми перекладу суспільно – політичної літератури українською мовою. К.: НД, 2005. 201 с.
2. Береснев С.Д. О взаимоотношении субъязыков и функциональных стилей. ФН. 1981. № 6. С. 53–59.
3. Бик І.С. Теорія та практика перекладу. Львів, 2008. 122 с.
4. Єнікєєва С.М. Система словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця ХХ – початку ХХІ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». К., 2011. 32 с.
5. Жлуктенко Ю.А. Лингвистические аспекты двуязычия. К.: Изд-во при КГУ, 1974. 176 с.
6. Журавлева Т.А. Особенности терминологической номинации. Донецк: АООТ Торговый дом «Донбасс», 1998. 253 с.
7. Зарума-Панських О.Р. Англійська лексика міжнародних договорів: структурні, семантичні та дискурсні особливості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Львів, 2001. 19 с.
8. Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
9. Калюжная В.В. Стиль англоязычных документов международных

- організацій. К.: Наукова думка, 1982. 121 с.
10. Кожина М.Н. Научный стиль. Стилистический энциклопедический словарь русского языка. М.: «Флинта», «Наука», 2003. С. 242–248.
  11. Німчук В.В. До питання про афіксальний словотвір. Мовознавство. 1984. № 6. С. 26–32.
  12. Пушкарёв Е.А. Роль семантики словообразовательного суффикса в формировании лексических значений производных слов (на материале английских дериватов на –er): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04: Рос. гос. пед. ун-т им. А.И. Герцена. Санкт-Петербург, 2001. 18 с.
  13. Сухенко К.М. Лексичні проблеми перекладу. К.: вид-во Київ. ун-ту, 2000. 124 с.
  14. Циткіна Ф.О. Термінологія й переклад. Львів: ВЛП, 2003. 187 с.
  15. Шелудько А.В. Труднощі словотвірного характеру в англо-українському та україно-англійському художньому перекладі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.16 «Перекладознавство»: Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. К., 2009. 18 с.
  16. Cremona V.A. Interpretation and Diplomacy. Language and Diplomacy. Malta: Diplo Projects, 2001. P. 301–305.

УДК 81'373.7:[811.112.2:070]

Антоніна Марковська

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Миколаївський національний аграрний університет,
orcid.org/0000-0003-1598-7517*

М. Миколаїв, Україна +38(066)4907450, markovska@mnaui.edu.ua

Ольга Саламатіна

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Миколаївський національний аграрний університет,
orcid.org/0000-0002-1457-2822*

М. Миколаїв, Україна +38(066)4907450, salamatina@mnaui.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНОРІДНИХ ЗА СТИЛІСТИЧНИМ ЗАБАРВЛЕННЯМ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У НІМЕЦЬКОМОВНІЙ ПРЕСІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню різних типів фразеологічних одиниць у німецькомовній пресі. Визначено основні структурно-семантичні ознаки та стилістичні типи фразеологізмів у газетному стилі. Розглянуто питання функціонального аспекту фразеологізмів у пресі. Визначено експресивно-емоційне забарвлення